

Συζητάμε σήμερα για την αναμόρφωση της δημόσιας διοίκησης, την καλύτερη λειτουργία της. Η κυβέρνηση μας παρουσιάζει ένα νομοσχέδιο πολλών άρθρων που περιγράφει πολλές νέες διαδικασίες. Αλλά είναι αυτές οι διαδικασίες οι μόνες διαδικασίες που θα λύσουν τα προβλήματα δυσλειτουργίας;

Σήμερα σε ολόκληρη την Ελλάδα έχει εξαπολυθεί ένα κύμα αποσπάσεων, μεταθέσεων, αντικαταστάσεων από θέσεις ευθύνης στη δημόσια διοίκηση. Από τη κορυφή μέχρι τη τελευταία βαθμίδα του κρατικού μηχανισμού πραγματοποιούνται αλλαγές. Δεν αντικαταστάθηκε μόνο όλη η διοίκηση της εκπαίδευσης, σχεδόν χωρίς εξαιρέσεις, αλλά και μετατίθενται απλοί εργάτες. Η διαδικασία αυτή έχει χαρακτηριστικά μιάς συστηματικής καμπάνιας που δεν υπακούει σε νομικούς κανόνες. Οι αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων αγνοούνται. Οι νεοδιοριζόμενοι εκπαιδευτικοί στο εξωτερικό αναλαμβάνουν για παράδειγμα καθήκοντα άν και ακυρώθηκαν οι μεταθέσεις των συναδέλφων τους. Γιατί όλα αυτά; Γιατί η κυβέρνηση θέλει να εκφοβίσει τους δημοσious υπαλλήλους, θέλει να περάσει το μήνυμα, ότι εκείνο που μετρά είναι η προσήλωσή τους στις εντολές, ότι οφείλουν υπακοή στη Ν.Δ. και στη κυβέρνηση και ότι αυτονομίες δεν είναι δεκτές. Μπορεί όμως να λειτουργήσει η δημόσια διοίκηση με τέτοια νοοτροπία; Η δημόσια διοίκηση χρειάζεται ανθρώπους με αυτονομία, πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, κριτική σκέψη. Δεν χρειάζεται ανθρώπους υποταγμένους, πειθήνιους. Αν η κυβέρνηση

εκπαιδεύσει σήμερα όπως το κάνει τους δημόσιους υπαλλήλους στην υποταγή και όχι στην ελευθερία τι χρειάζεται τα περισπούδαστα νομοσχέδια; Δεν θα αποδώσουν τίποτε. Κοροϊδεύει τον εαυτό της, κοροϊδεύει και τον ελληνικό λαό.

Πρέπει ν'αλλάξουν λοιπόν νοοτροπίες και πρακτικές. Κανείς σήμερα δεν θα μπορέσει να ισχυριστεί σοβαρά ότι η κυβέρνηση παρ'όλα τα μεγαλόπνοα λόγια περί αξιοκρατίας και αντικειμενικών διαδικασιών ενεργεί προς την κατεύθυνση αυτή. Στις υπηρεσίες του εξωτερικού μετατίθενται υπάλληλοι που προωθούνται από τα στελέχη της Ν.Δ. άσχετα αν ξέρουν ή όχι το αντικείμενό τους ή την απαραίτητη ξένη γλώσσα. Στις Βρυξέλλες συζητούν για κάθετη πτώση του επιπέδου της Μόνιμης Ελληνικής Αντιπροσωπείας. Οι νομάρχες σήμερα μοιράζουν τις πιστώσεις ανάλογα με το εάν πρόσκεινται οι δήμαρχοι και οι κοινοτάρχες στη Ν.Δ. Ο πελατειακός χαρακτήρας της δημόσιας διοίκησης ενισχύεται έτσι αντί να αποδυναμώνεται. Ο πολίτης δεν διαμορφώνει σχέση εμπιστοσύνης προς την πολιτεία. Μαθαίνει ότι πρέπει να είναι συνδεδεμένος προς τους πολιτικούς που μεσολαβούν για την αντιμετώπιση των αναγκών του. Είναι αλλοτριωμένος απέναντι στο κράτος. Αλλά και η διοίκηση είναι αλλοτριωμένη απέναντι στον πολίτη. Υποχρεώσεις συναισθάνεται σχεδόν μόνο προς την πολιτική εξουσία. Τι σημασία έχουν λοιπόν οι διατάξεις για ποινές και αποζημιώσεις όπως τις προβλέπει το νομοσχέδιο για τη μη

διεκπεραίωση αιτήσεων των πολιτών όταν η κ βερνητική πρακτική είναι το ρουσφέτι και η ενίσχυση των πελατειακών δικτύων. Για το καθένα είναι φανερό ότι τα όσα υπόσχεται το νομοσχέδιο είναι λόγια, παχειά λόγια χωρίς αντίκρουσμα.

Αυτονόητη προϋπόθεση για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης είναι : η πολιτική βούληση για να μη χρησιμοποιείται η κρατική μηχανή από τους εκάστοτε κυβερνώντες ως μέσο προώθησης ιδιοτελών, μικροκομματικών συμφερόντων. Η Ν.Δ. δεν έχει τέτοια βούληση.

Η δεύτερη προϋπόθεση είναι η ύπαρξη σχεδίου μεταρρύθμισης. Και βέβαια το νομοσχέδιο που συζητάμε περιέχει μεν ορισμένες αρχές αλλά δεν αποτελεί σχέδιο μεταρρύθμισης. Ούτε ήταν σχέδιο μεταρρύθμισης η Έκθεση της Επιτροπής που σύστησε το Υπουργείο Προεδρίας την περίοδο της Οικουμενικής Κυβέρνησης. Η εκπόνηση ενός τέτοιου σχεδίου χρειάζεται φυσικά συστηματική μελέτη της ελληνικής κατάστασης, γνώση της Ευρωπαϊκής εμπειρίας και επίσης ειδικούς.

Εδώ θα ανοίξω μία παρένθεση : χρειάζονται ειδικοί με την εμπειρία και τεχνική γνώση που διαθέτει ο ιδιωτικός τομέας - σύμβουλοι διοίκησης ή στελέχη επιχειρήσεων - και όχι μόνο δημόσιοι υπάλληλοι ή καθηγητές ΑΕΙ διοικητικού δικαίου ή ανώτεροι δικαστικοί λειτουργοί στους οποίους βασίστηκε η Έκθεση της Οικουμενικής Κυβέρνησης και με τους οποίους συγκροτούνται οι δεκάδες επιτροπές

./..

που δημιουργεί το νομοσχέδιο.

Βασικές κατευθύνσεις ενός τέτοιου σχεδίου μεταρρύθμισης θεωρώ ότι πρέπει να είναι :

Ο εκσυγχρονισμός των δομών της Δημόσιας Διοίκησης, ο οποίος φυσικά δεν εξαντλείται με την ανασύσταση της θέσης του Γενικού Διευθυντού. Υπάρχουν σοβαρά προβλήματα οργάνωσης του κράτους π.χ. το γνωστό πρόβλημα των πολλών υπουργείων και των ακόμα περισσότερων αυτόνομα λειτουργούντων αναπληρωτών ή υφυπουργών. Υπάρχουν επίσης σοβαρά προβλήματα στη δομή επί μέρους υπηρεσιών που κάνουν σχεδόν αδύνατη την εύρυθμη λειτουργία τους.

Η δραστική προώθηση της αποσυγκέντρωσης και της αποκέντρωσης. Και εδώ φοβούμαι ότι η ΝΔ κάνει πολλά βήματα προς τα πίσω. Χωρίς δραστική αποσυγκέντρωση από κεντρικά υπουργεία (όπως το Προεδρείας, το Οικονομικών κ.λ.π.) προς εκτελεστικά Υπουργεία, ΝΠΔΔ και νομαρχίες, και χωρίς επίσης δραστική αποσυγκέντρωση προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση, το κράτος δεν μπορεί να λειτουργήσει. Δεν είναι δυνατόν το Υπουργείο Προεδρείας ή ακόμα χειρότερα μιά πενταμελής εξ υπουργών επιτροπή να γνωρίζει αν στο Δήμο Χ ή στο ΝΠΔΔ Ψ χρειάζονται 1 ή 2 εργάτες ή καθαρίστριες. Γιατί πρέπει για παράδειγμα να αποφασίζει το Κέντρο για το αν θα προσληφθεί σε ένα Κέντρο Υγείας ένας εμφανιστής ακτινογραφιών; Γιατί πρέπει να αποφασίζει το Υπουργείο εάν ένας γιατρός θα μετατεθεί από το ένα νοσοκομείο στο άλλο, στην ίδια περιφέρεια;

./..

Η βούληση για τη δραστηριοποίηση της δημόσιας διοίκησης εξαρτάται ακόμη σε μεγάλο βαθμό από κεντρικές οδηγίες, πιστώσεις, βοήθεια σε πρόσωπα, μελέτες, γνώσεις που διανέμονται κεντρικά. Σε κεντρικό επίπεδο όμως, επειδή τα θέματα ενδυνάμωσης και νομής της πολιτικής εξουσίας έχουν προτεραιότητα, πολλά και σημαντικά προβλήματα για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό περνούν σε δεύτερη μοίρα. Οι προσλήψεις κατωτέρου προσωπικού σε μία δημόσια επιχείρηση απασχολούν πολλούς παράγοντες, ενώ το επενδυτικό της πρόγραμμα ελάχιστους.

Και έρχομαι στο θέμα του ανθρώπινου δυναμικού, με το οποίο υποτίθεται ότι κατεξοχήν ασχολείται το νομοσχέδιο. Εδώ νομίζω ότι υπάρχουν τρεις βασικές προϋποθέσεις για τον εκσυγχρονισμό :

- τα κίνητρα,
- η κινητικότητα,
- η ανάπτυξη στελεχών διοίκησης - MANAGERS.

Ως προς τα κίνητρα θεωρώ μάταιο να ζητάμε πρωτοβουλία και ευθύνη, αφοσίωση ή ακόμα και αποκλειστική απασχόληση σε στελέχη που δεν αμοίβουμε, ενώ παράλληλα αμοίβουμε τους υφισταμένους τους πολύ περισσότερο από την ελεύθερη αγορά εργασίας. Δεν μπορεί να προσπαθούμε να προσελκύσουμε έναν ειδικό πληροφορικής πληρώνοντας το 1/3 από ότι τον πληρώνει ο ιδιωτικός τομέας ή να ζητάμε από ένα νεο-προσλαμβανόμενο και συνήθως έμπειρο μηχανικό, ευθύνη για

./..

έργα εκατοντάδων εκ. δρχ. όταν πολλοί από τους τεχνίτες ή εργάτες που επιβλέπει πληρώνονται πιο πολύ από αυτόν.

Ως προς την κινητικότητα την επιχειρεί το νομοσχέδιο με τις μετατάξεις αλλά φοβάμαι ότι έτσι ούτε τα πρακτικά προβλήματα ανισοκατανομής θα λύσει ούτε θα εξασφαλίσει δίκαιη μεταχείριση. Καταρχήν θεωρώ απαραίτητη την κινητικότητα όχι μόνον για την προσαρμογή του διαθέσιμου προσωπικού στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των υπηρεσιών αλλά και γιατί η κινητικότητα δημιουργεί καλλίτερες προϋποθέσεις απασχόλησης στα μεσαία και ανώτερα στελέχη. Όμως αυτά χρειάζονται άλλα μέτρα από αυτά που παίρονται. Πρώτον η έμφαση πρέπει να είναι σε κίνητρα που θα κάνουν ελκυστική την εθελοντική μετακίνηση υπαλλήλων από τη μιά υπηρεσία στην άλλη και απλές διαδικασίες εθελοντικής μετακίνησης. Σε θεσμικό επίπεδο πρέπει να προχωρήσουμε στην καθιέρωση του θεσμού του δημοσίου υπαλλήλου - δηλαδή των διευπουργικών κλάδων - και όχι του υπαλλήλου του Α ή Β υπουργείου για όλους τους νεοπροσλαμβανόμενους υπαλλήλους. Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίδεκτο να χρειάζονται διαδικασίες μετάταξης για την μετακίνηση μιάς δακτυλογράφου από την μία Γενική Γραμματεία στην άλλη μέσα στο ίδιο Υπουργείο.

Τέλος νομίζω ότι πρέπει να καθιερώσουμε και μία άλλη κινητικότητα μεταξύ του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα.

Στελέχη του ιδιωτικού να μπορούν να απασχολούνται είτε προσωρινά είτε να εντάσσονται σε προχωρημένα κλιμάκια στη Δημόσια Διοίκηση σε θέσεις ευθύνης και αντίθετα. Έτσι θα εξασφαλιστεί η ανανέωση του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης με έμπειρο και εξειδικευμένο προσωπικό που δεν διαθέτει η δημόσια διοίκηση και η εξοικείωση των δημοσίων υπαλλήλων, με αντιγραφειοκρατικές πρακτικές διοίκησης.

Η τρίτη προϋπόθεση είναι η ύπαρξη αποτελεσματικών μηχανισμών μεταρρύθμισης. Και βεβαίως οι δεκάδες επιτροπών που δημιουργεί το νομοσχέδιο και τα τριετή εκσυγχρονιστικά προγράμματα που προβλέπει δεν αποτελούν μηχανισμούς μεταρρύθμισης. Εδώ είναι νομίζω σαφές τι χρειάζεται - και το επιβεβαιώνει η ευρωπαϊκή εμπειρία στο θέμα αυτό - χρειάζεται

Πρώτον συστηματικές τεκμηριωμένες μελέτες από ειδικούς επί μέρους λειτουργιών που απαιτούν εκσυγχρονισμό. Και αυτό δεν είναι κάτι που μπορεί να το κάνουν οι επιτροπές του νομοσχεδίου και μάλιστα όταν αποτελούνται μόνον από δημοσίους υπαλλήλους, καθηγητές ΑΕΙ και δικαστικούς λειτουργούς.

Δεύτερον χρειάζεται εξωτερική παρέμβαση. Δεν είναι δυνατόν και πουθενά δεν έχει κατορθωθεί δημόσιες γραφειοκρατίες να εκσυγχρονισθούν εκ των έδρων. Και αυτό αφορά και τους δημοσίους υπαλλήλους που διαχειρίζονται επί μέρους λειτουργίες και σκοπούς και τους πολιτικούς τους προϊσταμένους

οι οποίοι δεν έχουν ούτε τις τεχνικές γνώσεις ούτε τη βούληση και συχνά ούτε την απαιτούμενη εξουσία και κύρος για να προχωρήσουν σε ριζοσπαστικές αλλαγές.

Γι' αυτό και στις περισσότερες χώρες που προώθησαν αποτελεσματικά μεταρρυθμίσεις, αυτές σχεδιάστηκαν και κινήθηκαν από ευέλικτους ολιγοπρόσωπους μηχανισμούς εκτός των καθιερωμένων δομών της δημόσιας διοίκησης.

Τέλος χρειάζονται πόροι, τους οποίους δεν προβλέπει το νομοσχέδιο και οι οποίοι δεν είναι αυτονόητο ότι θα βρεθούν αυτή την περίοδο.

Φοβούμαι ότι καμιά από τις προηγούμενες προϋποθέσεις δεν εξασφαλίζεται ούτε με το νομοσχέδιο ούτε με την μέχρι τώρα πρακτική της Ν.Δ. στον τομέα αυτό.

Ποιά θα είναι η κατάληξη; Ένας νέος νόμος επί πλέον των πολλών που υπάρχουν. Ένας νέος νόμος που θα συγκαλύπτει αυθαίρετες πρακτικές. Ένα νέο πολύπλοκο σύστημα που μπορεί να δώσει λαβή σε νέες αυθαιρεσίες. Ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης δεν πρόκειται να πραγματοποιηθεί σήμερα, γιατί οι υπεύθυνοι είναι δεμένοι με τις νοοτροπίες και τις πρακτικές του παρελθόντος.